
**НАРАТИВИ ПРИЙНЯТТЯ
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ**

Кудряченко А. І., Чекаленко Л. Д., Солошенко В. В.
DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-480-1-11>

ВСТУП

Прийняття зовнішньополітичних рішень через реалізацію напрацьованих механізмів і вироблених в умовах війни Росії проти України нових схем державного існування сприяють не тільки збереженню політичного й економічного потенціалу України, а й подальшому його нарощуванню. Реалізація продуманої, логічно обґрунтованої і виваженої політики уможливорює розбудову мережі нових домовленостей на офіційному і неофіційному рівнях. Саме тих домовленостей двостороннього та багатостороннього вимірів, які спонукають вибудовувати відносини з ширшим колом зарубіжних країн, поглиблена співпраця з якими до війни офіційно не розглядалася.

Особливим і доволі складним питанням у цій сфері є те, що відносини з зарубіжними державами не є сталими, постійно еволюціонують і концептуально змінюються під пресом світової і регіональної кон'юнктури. Тому до аналітичного процесу залучаються різноманітні дискурси з зовнішньополітичних і дипломатичних питань, які сприяють розв'язанню посталих проблем, про що йдеться у поданій статті.

1. Виникнення передумов проблеми та формулювання проблеми

Необхідною складовою реалізації зовнішньої політики є розробка схем прийняття визначальних рішень для досягнення позитивного результату. До зазначеного додамо і вироблення відповідних сценаріїв щодо подальших дій, а також знаходження прийнятних відповідей на безпекові виклики. Все це разом узятє створює мережеву сітку зовнішньополітичного існування держави, через яку реалізуються її власні національні інтереси.

У зовнішньополітичних засадах закладено традиційні історичні цінності держави, кредо національної політики і сутність її існування, тобто буття однієї з сотень одиниць, які розпадаються, об'єднуються, зникають і постають у новому вимірі незалежно від людських бажань

і волі осіб, що їх населяють. Так, у цьому хаосі прагнень і інтересів, зіткнень і війн карбується зовнішньополітична складова, зокрема стратегія і тактика, методи і принципи, закріплені паперовими угодами і угодами джентельменськими, тобто весь набір, без якого неможливе існування держави у світовому просторі.

Стратегічне позиціонування в зовнішніх діях вимагає оцінки стану чотирьох основних складових, які змінюють світ та визначають його динаміку: взаємозалежність, складність, швидкість і невизначеність. Взаємозалежність у результаті інтеграційних процесів набуває системного характеру. Жодні політичні пріоритети не можуть бути досягнуті без урахування цієї взаємодії між нашою країною та іншими суб'єктами і об'єктами міжнародних відносин.

Водночас, аналізуючи зовнішню і внутрішню політику провідних діячів – гравців світового рівня, політиків і дипломатів світової сфери впливу, можна дійти висновку про те, що їхня часто непродумана діяльність і неадекватні рішення нерідко призводили до ламки і навіть колапсу взаємовідносин різноманітних рівнів, налагодженої системи міжнародних відносин, до катаклізмів і криз.

Певна неготовність до прийняття оперативних рішень учасниками польсько-українського непорозуміння лютого 2024 року з-за страйку польських фермерів та їх агресивних дій на українсько-польському державному кордоні, призвела до напруги у відносинах України з одним із надійних стратегічних партнерів – Республікою Польща. Згадані події нагадали, що недотримання чітких правил гри і відповідних вимог зовнішньополітичного існування можуть призвести до глибоких криз у дво- та багатосторонніх відносинах.

У зв'язку із зазначеним автори розділу, які мають як теоретичний, так і практичний досвід дипломатичної роботи в Посольстві України в ФРН і Посольстві України в РФ, розглянули і проаналізували нещодавню кризову ситуацію, що склалася взимку 2024 року на українсько-польському кордоні. Саме тоді польські громадяни знищили 160 тонн української відбірної пшениці, яка, згідно з домовленостями, мала транзитом прямувати на світові ринки.

2. Аналіз існуючих методів розв'язання проблеми

Наукові розробки зарубіжних авторів, присвячені механізмам вироблення зовнішньополітичних рішень, традиційно не включають український наратив до своїх досліджень. Серед найактуальніших з цієї тематики згадаємо наукові публікації видатних аналітиків з теорії

і практики міжнародних відносин Юргена Габермаса¹, Мартіна Хайдеггера², Пітера Дальгрена³, Девіда Х'юма⁴, Мішеля Фуко⁵ тощо. Роботи згаданих авторів є концептуально різнобарвними щодо обраних тем і схем викладу, однак цікавими і корисними, оскільки створили їх талановиті люди, про яких ми як цивілізована нація, маємо знати.

Серед вітчизняних авторів, що досліджували зазначені питання, назвемо публікації І. І. Жовкви⁶. На думку цього автора, процес прийняття і впровадження політичних рішень має включати наступні елементи: дослідження системи суб'єктів, що приймають рішення; дослідження системи законодавчих норм та обмежень, на основі яких приймаються рішення; дослідження функціональних зв'язків між суб'єктом та об'єктом рішення; дослідження системи забезпечення інформацією. До наведеного переліку додамо: необхідність глибокого вивчення питання; широке обговорення наративу проблеми; проведення дискурсів як з учасниками, так із спостерігачами подій тощо.

Характеризуючи українсько-польські події зими – 2024 оглядачі вживають термін «несподівані події» на українсько-польському кордоні, коли польські фермери заблокували майже всю українську сільськогосподарську продукцію, більшість з якої була спрямована транзитом до світового ринку. Термін «несподівані» беремо у лапки,

¹ Habermas J. The Philosophical Discourse of Modernity. Twelve Lectures. Polity Press. 1985. 225 p. URL: https://old.tsu.ge/data/file_db/anthim/07.pdf

² Sharr A., Unwin S. Heidegger's hut. Architectural Research Quarterly. 1 March 2001. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Heidegger%27s-hut-Sharr-Unwin/e4d6b2193ef648f953681e8fb9ea1baad1591f94>

³ Dahlgren P. The Internet, Public Spheres, and Political Communication: Dispersion and Deliberation. 21 Aug. 2006. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10584600590933160>

⁴ [Hume D.] Political discourses. By David Hume Esq. Edinburgh: printed by R. Fleming. 1752. URL: <http://ia600201.us.archive.org/28/items/humespolitical00humeuoft/humespolitical00humeuoft.pdf>

⁵ Фуко М. Порядок дискурса. Лекція. 2020. URL: <https://gtmarket.ru/library/articles/777>

⁶ Жовква І. І. Стадії прийняття зовнішньополітичних рішень. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління*. 2013. Вип. 3. С. 113–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_17 ; його ж: Прийняття зовнішньополітичних рішень як наука. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 111(1). С. 37–42. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_111\(1\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_111(1)_7)

тому що, на переконання авторів-дипломатів, в дипломатичній практиці раптові події і тим більше несподівані кроки зарубіжного партнера зустрічаються доволі рідко. Усім подіям і рішенням передують відповідні кроки сторін: попереднє інформування іншої сторони, переговори, домовленості, обговорення, підготовка документів, спільне коригування попередніх рішень, копітка робота причетних учасників для стабілізації ситуації. Додамо, що зазначена проблема потребувала негайної уваги як Європейської Комісії, так і керівництва України та Республіки Польща. Однак, час було упущено і ситуація загострилася.

У поданій статті йдеться про недоліки у прийнятті зовнішньополітичних рішень, що напряму впливають на стан дво- і багатосторонніх відносин. Ключовим питанням, яке розглядається у статті, є польсько-українське протистояння на спільному кордоні, пошук витоків польсько-українського непорозуміння, аналіз поточної ситуації, характеристика організаторів подій та відповідні висновки щодо зимової кризи двосторонніх відносин 2024 року.

3. Проєкт реформування сільськогосподарської сфери Європейського Союзу

Європейська політика та практика захисту економічних інтересів країн Європейського Союзу привертає особливу увагу лідерів ЄС. Звертаючись до історичного досвіду євроінтеграційних поколінь, нагадаємо, що становлення економічного сектора ЄС триває з початку 1950-х років і до сьогодні. Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляен (*Ursula von der Leyen*) наголошує, що аграрний сектор і, насамперед, фермери, відіграють ключову роль у теперішньому та майбутньому розвитку ЄС. Це підтверджується тим фактом, що європейський агропродовольчий сектор забезпечує доступні, безпечні та високоякісні продукти харчування для 450 мільйонів осіб. Фермери ЄС є основою продовольчого самозабезпечення Європи, створення робочих місць і забезпечення сталого економічного зростання в сільській місцевості. Тож вони роблять вагомий внесок у спільне зелене перетворення Європи⁷.

Нагадаємо, що Європейська Комісія об'єднує фермерів, місцевих бакалійників, європейських роздрібних торговців, організації споживачів, екологічні групи, фінансові установи та наукові кола для обміну ідеями та розуміння потреб фермерів. Враховуючи зростаючі

⁷ European Commission. The European Green Deal – European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

виклики, ЄС шукає найкращі способи підтримки фермерів ЄС і адаптації сільськогосподарської політики до їхніх потреб.

У той же час фермери стикаються з такими проблемами, як зміна клімату та конкурентний глобальний ринок. Вони продемонстрували надзвичайну стійкість під час пандемії та викликів енергетичної кризи, наслідків жорстокої війни Росії проти України та високої інфляції. Пані фон дер Ляен підкреслила, що Європейська Комісія повинна активно співпрацювати з фермерами ЄС, щоб гарантувати безпечне постачання продуктів харчування у майбутньому.

Урсула фон дер Ляен запропонувала розпочати стратегічний діалог щодо майбутнього розвитку сільського господарства, про що було оголошено у зверненні до держав ЄС у вересні 2023 року. Вже 25 січня 2024 року відбулася перша зустріч учасників Стратегічного діалогу про майбутнє сільськогосподарської галузі. Мета діалогу – пошук і знаходження відповідей на низку питань, серед яких:

- Як забезпечити кращі перспективи для фермерів ЄС і відповідних сільських громад, включно з відповідними стандартами життя?
- Як розвивати сільське господарство, поважаючи особливості нашої планети та її екосистеми?
- Як краще використати величезні можливості, які надають сучасні знання та технологічні інновації?
- Як допомогти створити яскраве та процвітаюче майбутнє для європейської продовольчої системи в конкурентному світі?

Таким чином діалог – це можливість почути та обговорити перспективи, врахувати амбіції, занепокоєння та запропонувати рішення для фермерів та інших ключових зацікавлених сторін у всьому агропродовольчому ланцюжку.

Сенс запропонованого діалогу – забезпечити прийнятне спільне майбутнє для агропродовольчої галузі Європейського Союзу.

Зазначимо, що зима 2024 року розпочалася активними виступами власників фермерських господарств низки держав Європейського Союзу, які висловлювали своє глибоке незадоволення політикою Комісії ЄС в аграрній галузі й категорично відмовлялися від реформування у сільськогосподарській сфері. Йдеться про проєкт реформ кліматичної політики Європейського Союзу за загальною назвою «Зелена угода для Європи» (*Green Deal for Europe*), запропонований президентом Єврокомісії пані Урсулою фон дер Ляен⁷.

Стрижневою ідеєю Зеленої угоди є реалізація основної мети кліматичної нейтральності до 2050 року. Суть цієї реформи полягає в тому, що вся кількість вуглецю в Європі, що викидається в повітря, буде поглинатися спеціально впровадженими технологіями. Тобто,

в результаті проведення цієї реформи викидів буде все менше й менше і, врешті, вони повністю зникнуть. Заплановано й терміни, за якими таких показників європейці досягнуть до середини століття – тобто до 2050 року. Наразі економіка Європейського Союзу викидатиме стільки парникових газів, скільки зможе поглинути, як, наприклад, через ліси або технологію вловлювання викидів CO₂. Поступово мають змінитися і короткострокові терміни скорочення кількості викидів. Так, до 2030 року передбачається їх скоротити до 50 або 55 відсотків нинішнього рівня.

Поза кліматичною політикою Зелена угода також містить пропозиції щодо реформування сільського господарства у цілому, циркулярної економіки, збереження біорізноманіття та боротьби із забрудненням. Це означає також – обмеження використання хімікатів і скорочення парникових викидів. Аграрії побоюються, що такі нововведення позбавлять їхній бізнес рентабельності і знищать місцеве виробництво. Саме ця частина пропозицій реформування сільськогосподарської галузі ЄС («Європейського колгоспу» – як визначив один з організаторів протестів) викликала незадоволення європейських, зокрема й польських фермерів.

Відтак польські фермери не бажають обмежувати застосування пестицидів, вирощувати дорогу, хоча й екологічну сільгосппродукцію мабуть тому, що це значно важче, довше і дорожче. До того ж, і передбачені реформою постійні перевірки якості продуктів харчування вивели їх з рівноваги. Такий стан незадоволення виробників є зрозумілим, оскільки Польща потерпає від економічної кризи, а селяни – від нестачі фінансування у сільськогосподарське виробництво.

4. Україна як майбутній продовольчий хаб Європейського Союзу

Важливою складовою діалогу у сфері сільського господарства є протистояння викликам війни в Європі, яку Росія веде проти незалежної України. Президент України Володимир Зеленський звернув увагу на особливу роль України в продовольчому хабі ЄС, яка включає, серед іншого, опіку над розвитком харчового сектору нашої країни та консолідацією української продукції на світовому продовольчому ринку, що серед завдань вітчизняної зовнішньополітичної служби посідає одне з важливих місць⁸.

У жовтні 2023 року зустріч міністрів закордонних справ країн ЄС в українській столиці підтвердила роль Києва як центру європейської політики. Вперше в історії важливий переговорний майданчик

⁸ Україна прагне спільно вирішити ситуацію. 21.02.24. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-pragne-spilno-virishiti-situatsiyu-zelenskiy-zaklikav-polskiy-uryad-ta-evrokomisiyu-do-peregovoriv-na-kordoni-21022024-19373>

27 країн – членів Європейського Союзу відбувся поза кордонів ЄС. За словами міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби, Україна може стати взірцем лідерства для повоєнного світу та легендарною історією успіху. Українська дипломатія системно проводить злагоджену зовнішню політику не лише заради перемоги України, а й заради стратегічного лідерства нашої держави. Героїзм наших воїнів і сила духу наших громадян уже дозволили Україні та українству сформувати наш глобальний бренд свободи та мужності. Нашим завданням, як зазначив Д. Кулеба, було втримати політичні позиції та капіталізувати свій реальний вплив, перетворивши його на мільярдні контракти та інвестиції, розвинену оборонну промисловість та інноваційне партнерство.

Разом з іншими профільними інституціями українська дипломатія активно розвиває наш ОПК: 252 компанії з понад 30 країн світу приїхали до Києва наприкінці вересня 2023 року для участі у Міжнародному форумі оборонної промисловості. Під час Форуму українські та іноземні підприємці підписали близько двадцяти документів, започаткувавши нові взаємовигідні партнерські відносини. У поєднанні з оборонною промисловістю союзників потужний український оборонно-промисловий комплекс не тільки дає високотехнологічну зброю для НАТО, але й серйозно підвищує наш авторитет на міжнародній арені. Українські дипломати продовжують працювати з партнерами над розвитком регіональних альянсів, оскільки безпека, добробут і стабільність у Центральній Європі є нашою спільною відповідальністю.

Однією зі стратегічних цілей, за словами міністра закордонних справ України, є глобалізація українських інтересів, зміцнення відносин з новими перспективними гравцями та активна підтримка наших підприємців у виході на нові ринки. Українські дипломати продовжують розвивати платформу «Назовні», яка допомагає підприємцям виходити на нові ринки та просувати українські товари та послуги. Україна за своїми потужностями об'єктивно є стратегічним гравцем на світовому продовольчому ринку.

Відповідальна роль нашої держави, української дипломатії, як у протистоянні загарбникам, так і в боротьбі за економічне виживання в умовах жорстокої війни, стикається з протидією антиукраїнських сил агресора, який веде постійну підривну пропаганду не лише політичного спрямування, а й економічного наративу. Антиукраїнська пропаганда Росії намагається очорнити імідж нашої держави в різних сферах української присутності на світовому продовольчому ринку⁹.

⁹ Очільник української дипломатії Дмитро Кулеба: Польща та Україна будуть єдині в протистоянні російському імперіалізму. URL: <https://tvn24.pl/TVN24-ro>

У цьому складному процесі на шляху відчайдушної боротьби України з російським агресором і відстоювання гідного місця у світовому поділі праці постають різноманітні проблеми, що створюють наші вороги, і на які не завжди адекватно реагують вітчизняні високопосадовці. Одним із прикладів негативних наслідків неоперативних рішень у безпекових зовнішніх питаннях продемонструвала ситуація, що склалася взимку 2024 року на кордоні України і Польщі. Суспільства по обидва боки кордону стали свідками того, як запізнiла реакція сторін може зашкодити іміджу держав і загрожувати позитиву двосторонніх відносин.

Вкрай тривожною інформацією позначився перебіг подій на польсько-українському кордоні в ніч на 25 лютого 2024 р. У Польщі сталося наймасштабніше нищення українського зерна: на станції Котомеж було висипано українське збіжжя з 8 залізничних вагонів. Вантаж прямував транзитом до порту Гданськ, звідки направлявся до інших країн світу. Відтак це був четвертий випадок вандалізму на польських залізничних станціях і четвертий випадок безкарності і безвідповідальності, – прокоментував події міністр розвитку громад, територій та інфраструктури України. Українська сторона сумлінно виконує свої зобов'язання і, згідно з домовленостями з польським урядом, не експортує деякі види агропродукції на територію Польщі. Це підтверджено на офіційному рівні – ані зернові, ані кукурудза, ані рапс – не залишаються там, – заявив міністр. Проте від початку протестів фермерів зловмисники загальною пошкодили 160 тонн українського зерна. Що ж сталося і де витоки такого зухвалого вандалізму?

5. Прорахунки української сторони

До європейських викликів додалася поява в польських супермаркетах української сільгосппродукції, яка є, незважаючи на високі мита, не тільки дешевшою, а й із-за смакових якостей більш привабливою. У цьому переконується все більша кількість поляків, що «змітають з полиць» магазинів продукцію львівської фабрики «Світоч», кондитерські вироби київських хлібокомбінатів, зефір «Фуко» тощо.

Польські фермери, як вони пояснювали, не були задоволені також і тим, що «продукція з України не контролюється та не підлягає нормам ЄС»¹⁰. Хоча європейські контролери жорстко і особливо

ukrainsku/ocizlnyk-ukrajinskoji-dyplomatiiji-dmytro-kuleba-polszcza-ta-ukrajina-budut-jedyni-w-protystojanni-rosijs-st7256379

¹⁰ Wielki protest rolników w Polsce. Będą blokować drogi. NRL: <https://www.money.pl/gospodarka/wielki-protest-rolnikow-w-polsce-beda-blokowac-drogi-6993180069341728a.html>

прискіпливо перевіряють українські товари, як і всі інші від імпортерів Євросоюзу.

Вимоги аграріїв у різних країнах відрізняються, а загалом європейські фермери вже багато років обтяжені боргами, відчувають тиск з боку успішних роздрібних мереж та агрохімічних компаній. Всі вони страждають від екстремальних погодних умов і зазнають збитків через дешевий іноземний імпорт. До того ж чимало з них залежать від системи субсидій, яка надає перевагу здебільшого великим гравцям.

Війна Росії проти України також погіршила економічну ситуацію, адже стрибок цін на такі культури, як пшениця виявився короткочасним, а агресія Росії перевернула торговельні потоки імпорту українського збіжжя з морських шляхів на сухопутні через Європу, спричинивши надлишок пропозицій. Ціни, які польські фермери отримували за свою сільськогосподарську продукцію, досягли піку у 2022 р., але відтоді почали знижуватися. За даними Євростату з третього кварталу 2022 р. до аналогічного періоду 2023 р. ціни впали в середньому майже на 9 відсотків, але витрати на виробництво також знизилися.

Таким чином, головною спонукою протестів була політика Брюсселю щодо впровадження Зеленої угоди, яку наполегливо просуває Єврокомісія. Фермери щонайменше з десятка європейських країн страйкували саме проти цього елемента ідеологічної програми Брюсселя. У польському випадку додався елемент транзитивання української продукції польською територією, а також поява на польських полицях значної кількості продуктів харчування українського походження.

6. Організатори і натхненники польських протестів. Партія «Корона»

Посилились і протести польських фермерів, а влада не могла дати їм ради: вважено розібратись з проблемами, обговорити з людьми-трудівниками наболіле... Польські науковці і експерти пишуть про незатребуваність їхніх розробок урядом країни. Складається враження, що хтось не бажає цього діалогу та активно йому заважає, переводячи рейки будь-якого обговорення в площину додаткових споживачів – мігрантів, а саме українських громадян. Так в чому ж причина незадоволення українськими біженцями?

Намагався пролити світло на ці питання заступник міністра економіки і торгівлі Польщі Тарас Качка. Характеризуючи ситуацію, що склалася на кордонах з Україною, він заявив, «Рафал Меклер і його банда почнуть вбивати українців тільки тому, що вони українці»¹¹.

¹¹ Протести фермерів у Європі: які причини та як це стосується України. 02 лютого, 2024. Голос Америки. URL: <https://www.holosameryky.com/a/eu-protest-fermeriv/7468454.html>

Хто такий Рафал Меклер вдалося з'ясувати завдяки вивченню документів політичного польського об'єднання Конфедерація-Корона. Виявилось, що пан Меклер – бізнесмен, походженням з Люблінського воєводства, є активістом політичної сили польських націоналістів об'єднання Конфедерації-Корона. Саме пан Меклер є організаційним ватажком Корони і прес-аташе самої Конфедерації, оскільки здебільшого його коментарями заповнені інформаційні лакуни цього утворення. Він керує поставками товарів в Росію і Білорусь, а внаслідок війни зазнав труднощів і втратив половину доходів.

Привертає увагу те, що найагресивніші страйки були чітко організовані: всі учасники мали спеціальне устаткування і екіпірування, польські і радянські прапори. Протестанти також отримували кожного дня від Меклера і його колег чіткі розпорядження, які він надсилав через Фейсбук.

Інший активіст заворушень – голова парламентської фракції «Конфедерації» в нижній палаті польського Сейму Кшиштоф Босак (походження з Зеленої Гури), за ініціативою якого розпочався попередній страйк із закриттям кордону з Україною для перевізників. Ідея Босака полягала у скасуванні «транспортного безвізу для Києва як загрози економічним інтересам польських перевізників». Пан Босак став відомим громадськості політиком, що виставив Україні рахунок за допомогу з боку Польщі. Він визнаний лідер гуманітарної агресії проти нашої країни. Його звинувачують в організації інших антиукраїнських акцій і підозрюють у співпраці із спецслужбами Росії. Доволі показовим став рейд польських тракторів під час блокади українського кордону: на машинах висіли разом з польськими радянські прапори, а також звернення до Путіна з проханням «навести лад з Україною і ЄС»¹².

Очолює партію Корона Гжегож Браун (з м. Торунь, 1961 р.н.) відомий в Польщі і в сучасній Росії своєю антиукраїнською позицією. Так, політик забороняв відкривати кордон для українських втікачів від війни, зривав у гмінах українські прапори, організував в польській столиці марш-пікет під гаслом «Зупинити українізацію Польщі», не голосував у парламенті за засудження російської агресії проти України тощо. Показовим стало й те, що Г. Браун власноруч викинув у смітєвий бак ялинку з холу Окружного суду в Кракові: йому не сподобались ялинкові прикраси з символікою Євросоюзу і України; зірвав лекцію про Голокост вченого Яна Грабовського в штаб-квартирі

¹² Prof. Gil: Niechęć do Polski jest zapisana w genach ...Do Rzeczy. URL: <https://dorzeczy.pl/opinie>

Німецького історичного інституту, знищив мікрофон і гучномовець, наказав доповідачу «забиратися з Польщі геть».

12 грудня 2023 р. порошковим вогнегасником Г. Браун загасив ханукію, запалену на святкування Хануки в будівлі Сейму. Поліція тоді була змушена рятувати людей від отруйного диму. Коментатори назвали поведінку Брауна антисемітською. Відомий польський журналіст, історик, керівник Ради Музею Історії Польських Євреїв (Muzeum Historii Żydów Polskich) Полін Маріан Турські (Marian Turcki), підкреслив, що Гжегож Браун показав своє справжнє обличчя – польського фашиста¹³. За такі вчинки Браун був покараний президією Сейму позбавленням половини заробітної плати на три місяці. Сейм також погодився позбавити Г. Брауна депутатського імунітету у зв'язку з іншими адміністративними справами, що стосувалися вже дорожнього руху. У січні 2024 р. адміністратор YouTube видалив одинадцять опублікованих відео Г. Брауна як таких, що порушують правила веб-сайту.

Г. Браун кілька разів подавав свою кандидатуру на вибори різних рівнів. Взяв участь в президентських перегонах 2015 р.¹⁴. Посів 8 місць з 11 кандидатів. Отримав понад 124 тис. голосів. А в парламентських виборах 2019 року Жешовського округу (38 тис. голосів) став послом Сейму IX скликання¹⁵. У виборах 2023 р. він також посол (26,8 тис. голосів) та увійшов до Комісії Європейської інтеграції й Комісії Національної оборони.

7. Російський слід

Розглядаючи польські події, необхідно врахувати наступне. Російська інформаційна машина, уважно відстежуючи протистояння, одразу використала поведінку Г. Брауна, доводячи про початок «війни» між сусідами Україною і Польщею. Путінський ресурс ТВ «Росія1», який відіграє важливу роль у російській пропаганді, рекламував Брауна, який там часто виступає, та широко висвітлив його анти-українську діяльність. 15 лютого 2024 року медіахолдинг Ріа-новини

¹³ Prof. Gil: Niechęć do Polski jest zapisana w genach ...Do Rzeczy. URL: <https://dorzeczy.pl/opinie>

¹⁴ Оле Хут та Павло Жаров. Як польська прокремлівська партія блокує кордон. 12.11.2023. URL: <https://zmist.org/articles/yak-polska-prokremlivska-partiya-blokuje-kordon>

¹⁵ Radio ZET. Polska Koordynator specusług: Rosyjskie służby szykują nowy etap działań przeciwko Polsce. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/21/7143622/>

заявив про затяжну війну між Польщею і Україною... Водночас, за моніторингом коментарів у мережі щодо активних дій партії Корона і зокрема її лідера, учасники обговорення вважають, що «Конфедерація сіє ненависть, а її лідер – російський слуга»¹⁶.

Подану інформацію з польських джерел щодо керівників «КК» (Конфедерація-Корона), їхньої антигуманної, нетолерантної і відверто українофобської та іудофобської поведінки доцільно розповсюдити в українському і польському інформпросторі. Таке питання є дуже важливим, оскільки криза викликала інтерес, у першу чергу, молодих людей, які прагнуть бути відомими, що і обіцяють подібні керівники – лідери організації Корона.

8. Соціальний склад учасників виступів

Авторський моніторинг згадуваних подій на кордоні з Україною не залишає сумнівів щодо організаторів страйків. Також необхідно враховувати, що учасники подій у переважній своїй кількості були привезені з інших місцин Польщі. І серед них фермерів були одиниці.

Підкреслимо: жоден істинний трудівник-хлібороб не зможе дозволити собі брудними чобітьми давити в багнюці золоту пшеницю, стояти на зерні і тупцювати на самому дорогому серцю і селянській моралі – на хлібі, на пшениці. Оскільки реальний трудівник поля знає, як важко виростити такий хліб. До слова, в Польщі за інформацією місцевих хліборобів не вирощують зерно, подібне вітчизняному, там немає таких сортів безості пшениці, високої якості як в Україні. Значить, так негативно себе поводити можуть здебільшого випадкові люди, «засланці», які за гроші готові на все. Слід також взяти до уваги наведені керівниками страйку погрози страйкарям з мережі.

Аналізуючи події, учасників і організаторів страйків, важливо звернути увагу на психологічні портрети та походження лідерів КК. Всі вони, хоча нині і мешкають в польській столиці, однак народилися під час криз в «соціалістичній Польщі» в маленьких містах так званої «сірої зони». Містах без великої промисловості, без морських судоверфів, де кувалась польська «Солідарність», без провідних університетів, без духовного наповнення і культурних традицій. У таких місцинах панувало безробіття, пияцтво, суїцид тощо.

¹⁶ Dziennikarz i żydowski działacz społeczny o działaniu posła Brauna w Sejmie. raioszczecin.pl, 13 grudnia 2023. [dostęp 2023-12-13]. [zarchiwizowane z tego adresu];↑ Daniel Drob: Antysemicki skandal Brauna w Sejmie. Marian Turski: Polski faszysta dostał się do polskiego parlamentu. gazeta.pl, 12 grudnia 2023. Szokujące zachowanie Grzegorza Brauna. Ambasador Izraela : Wstyd. wydarzenia.interia.pl, 2023-12-12.

Молоді люди виростили з синдромом меншовартості в силу постійної нестачі грошей, пияцтва батьків, незатребуваності та непотрібності ані суспільству, ані державі. Цей синдром меншовартості, як правило, супроводжує особу все наступне життя, і вона будь-якими засобами намагається його приховати. Переважна більшість таких людей не йде на виробництво, оскільки там треба сумлінно працювати, а західний заможний тип життя вони вдихнули зі шпальт газет та екранів телевізорів. Вони не навчалися і не хочуть працювати, йдуть в громадські рухи і войовничі організації, де легше досягти популярності і зробити кар'єру. Наступна сходинка – крок в серйозну політику...

У таких лідерів не вироблена і не засвоєна система людських цінностей. Релігійні засади вони, як правило, відкидають, оскільки виростили в часи ідеологічної ламки польського суспільства, яке із засад «соціалізму» – 1970-х років – різко повернуло на призабуті капіталістичні рейки наприкінці 1980-х. Поза тим, вони виростили в місцевостях сильного впливу ідеологічної радянської системи. Саме такі території за прикладом СРСР польсько-радянською владою заселялись партійними чиновниками, тут були і є сильними традиції комуністичної ідеології, й до сьогодні популярним є зразок радянської людини та відповідна прихильність до російського злочинного лідера ввп.

Як наслідок, в діях, поведінці, заявах керівників партії КК спостерігається цинічне ставлення до людини, права, релігії, фактично, до всіх гуманних цінностей, що мали б бути закладеними в них змалку.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки перебігу подій під час антиукраїнських виступів польських фермерів, зазначимо наступне.

За результатами дослідження, вироблено схему покрокових дій як у недопущенні у майбутньому подібних міжнародних конфліктів зими – 2024 року на польсько-українському кордоні, так і механізм розв'язання подібних протистоянь за відповідною методикою оперативного прийняття невідкладних зовнішньополітичних рішень.

Проаналізувавши події, виокремимо найгарячіші питання, які викликали найгучніше обурення польської та української сторін: наявність українського збіжжя на польській території, яке постачалося до інших країн транзитом через Польщу. І, по-друге, плондрування і нищення українського зерна на кордоні. При цьому нагадаємо: за відомою відпрацьованою схемою торгівельних відносин обмін сільгосппродукцією відбувається регулярно і постійно, спираючись на чітку договірну основу. Таке значить, що польська сторона була

обізнана щодо постачання з України на світові ринки відповідної продукції, зокрема і збіжжя.

Так чому ж виникло незадоволення польських фермерів взимку 2024 року? Вірогідно тому, що ці факти співпали у часі з реформаторськими пропозиціями Єврокомісії щодо осучаснення і вимогами щодо екологічності європейської сільгосппродукції. Це все було негативно сприйнято польськими селянами. Про таке як польське населення, так і зокрема мешканці-трударі сільських місцевостей і їх профспілки, не були поінформовані.

Постає питання і перед представництвами обох сторін при ЄС, оскільки проблема виникла із-за недостатньої обізнаності сторін щодо пропозицій ЄС у сільськогосподарському секторі. Нагадаємо, що ідея президента Єврокомісії про реформування аграрного сектору ЄС була оприлюднена задовго до цього – майже за рік до подій лютого 2024 року.

Виникають питання і до дипломатичних служб. Наскільки відомо, в разі виникнення подібних ситуацій мав би бути запроваджений чіткий механізм взаємодії посольств з Центром (МЗС України і МЗС Польщі). Якщо зовнішньополітичне питання несе безпекову складову, дипломати першими мають оперативно реагувати і першими направляти відповідну інформацію в Центр – до своїх міністерств закордонних справ. Це – по-перше. І по-друге, спрямувати зусилля посольств на організацію присутності на місці події: виїзду для збирання оперативної інформації, а не черпати повідомлення з інформаційних джерел сумнівного походження. Наскільки відомо, таких представників у перші дні та тижні не було на кордоні з Польщею.

У ситуації, що склалася, першим на події відреагував Президент України Володимир Зеленський, а не працівники урядових структур. Зазначимо, що, на нашу думку, початок конфлікту не відповідав рівню Президента держави. І владні очільники нижчих ланок мали б оперативно розібратися в подіях на українсько-польському кордоні та не доводити їх до безпекової загрози. Більше того, очільник держави мав би запитати вітчизняні відомства і, в першу чергу, Міністерство закордонних справ щодо аналізу подій на кордоні та відповідних своєчасних застережень, оцінок і прогнозів українських дипломатів у країні перебування, у РП. Адже існує практика превентивної дипломатії, завдання якої працювати на випередження та запобігати небажаного перебігу подій.

Далі, завжди у подібних ситуаціях слід зважувати на те, що винесення кризових питань у широкий інформаційний простір є не кращим шляхом до вирішення гострих проблем. Адже існують

дипломатичні канали, працюють посольства у наших країнах і цілком логічним мали б бути зустрічі надзвичайних і повноважних послів у відповідних столицях з урядовцями та оперативне опрацювання посталих проблем на належному рівні.

Натомість 21 лютого саме Президент України В. Зеленський обговорив з вітчизняним урядом ситуацію щодо блокування українсько-польського державного кордону. Перші звернення до польської сторони прозвучали 23 лютого 2024 р. Президент України закликав уряд до вирішення проблеми: «Україна та Польща мають знайти рішення для розблокування кордону, адже ситуація, яка там склалася, «вийшла за межі економіки та моралі», – сказав він. Зеленський звернувся також до уряду Польщі, зокрема прем'єр-міністра Дональда Туска та міністрів, із проханням приїхати до кордону з Україною, а польського президента Анджея Дуду просив підтримати діалог між країнами. Президент наголосив, що також готовий бути на кордоні разом із урядом і звернувся до Єврокомісії, щоб у цій зустрічі взяв участь і представник ЄК. «Досить Москви на наших землях. Досить непорозумінь. Не можна принижувати одне одного, не можна принижувати ані українських, ані польських фермерів. Нам потрібна єдність», – підкреслив глава нашої держави.

Українська влада поінформувала Єврокомісію про ситуацію з блокуванням українсько-польського кордону, зокрема про блокування пасажирського руху й висипання зерна з товарного поїзда. Президент Польщі Анджей Дуда заявив, що сподівається: протест польських фермерів на кордоні з Україною вдасться зупинити завдяки переговорам, як це було під час мітингів перевізників. За його словами, відбуваються переговори між польським урядом і фермерами, а також профспілками для того, щоб розблокувати кордон.

Міністр закордонних справ України закликав притягнути до відповідальності винних у псуванні українського зерна на польському кордоні. «Псування українського зерна на польському кордоні є неприпустимим. Будь-який хлібороб повинен знати, скільки праці забирає вирощування зерна, особливо у воєнний час. Заради дружніх українсько-польських відносин винуватці цієї провокації мають бути притягнуті до відповідальності», – зазначив Кулеба.

Стосовно даних заяв та звернень В. Зеленського й Д.Кулеби відзначимо наступне. Якщо за змістом вони більш-менш постають адекватними перебігу подій, то за формою подачі та винесенням їх у широкий інформаційний простір це була вельми уразлива позиція української сторони. І головне те, що не була проведена належна підготовка, попередня робота на відповідних робочих рівнях. Тим самим не був

забезпечений не лише бажаний результат перемовин на кордоні, але й не відбулося самої зустрічі. Й тим самим українська сторона відразу ж отримала фіаско стосовно своєї ініціативи й тим самим ослабила власні переговорні позиції.

Водночас не завадило б, якби українські дипломати звернулися до МЗС РП із пропозицією про термінову зустріч для обговорення ситуації, що склалася на кордоні. Також надіслали запити до міністерств Польщі і України, причетних до виробництва і продажу товарів широкого вжитку. Врешті – не виключаємо – ініціювання зустрічі з організаторами страйку.

Вірогідно, було б також доцільним звернутись до вітчизняних профспілок і польських профспілок, представників місцевих адміністрацій гміни і воєводства Польщі, де відбувались події, – із зібраною та узагальненою інформацією, переконливими аргументами посадити вище згаданих осіб за круглий стіл переговорів з українськими представниками.

І, нарешті, організувати проведення широкої інформаційної кампанії в українських, польських та інших зарубіжних ЗМІ щодо події, щоби не лише ослабити, а й перекреслити можливості антиукраїнським інформаційним силам наших ворогів сіяти широкі фейки.

Виникають також питання до неочікуваної появи харчової продукції українського походження в польських магазинах, що дало відповідного негативу. У цьому зв'язку також не були використані превентивні заходи, зокрема інформаційно-пропагандистські. Про систему домовленостей між Україною і Польщею щодо обміну продовольством інформують сайти відповідних міністерств обох країн. Про те, які існували міждержавні документи на лютий 2024 р. щодо обміну продуктами харчування, а можливо і розрахунками з польською стороною за конкретні поставки, інформація на сайтах відомств була відсутня. Якщо поява українських продуктів харчування у Польщі відбувалася на законних підставах за державними замовленнями, запобігаючи різноманітним пліткам, необхідно було заздалегідь повідомити населення, зокрема й аграріїв Польщі про закупівлю і надходження конкретної товарної маси українського виробництва на польський ринок.

Аналіз моніторингу польських місцевих і центральних ЗМІ доводить, що владні структури Польщі на той час активно переймалися виборами, політичними дискусіями, поділом крісел. Натомість не було ані жодного попереджувального заходу щодо пояснення поставок української продукції до Польщі, ані у популярних в Польщі радіо-передачах чи на місцевому і центральному телебаченні (Познань,

Краків, Вроцлав, Гданськ, Варшава). Відтак вакуум інформації став початком для розкручування антиукраїнської кампанії.

Зі свого боку причетні українські посадовці не прорахували і не врахували можливих наслідків постачання в Польщу – аграрну країну – української харчової продукції, і кондитерської зокрема. «Несподівана» (державна, приватна?) поява великої кількості українських товарів на польських полицях викликала спочатку здивування, потім незадоволення. Номенклатура товарів охоплювала практично все: від засохлої вобли до цукерок вінницької, житомирської і рошенівської кондитерських фабрик. Товари з України перебували в магазинах пару місяців, потім після виступів деяких представників польської влади їх прибрали з полиць, але не надовго. Вони знову з'явилися дещо прихованими для оглядин покупців. Отже, негативного сценарію перебігу подій можна було б уникнути, але цьому мали б передувати відповідні заходи представників влади обох сторін. Самі ж продукти не переміщуються. Хто пустив українські харчові продукти на польські полиці – повні польської продукції харчів?

Серед попередніх заходів могли би бути: моніторинг становища та насиченості різноманітною споживчою товарною масою магазинів Польщі, проведення логістичного аналізу щодо розподілення товарів: куди і скільки, а також і номенклатуру продукції. І ще за європейською практикою провести відповідні моніторинги в різних воєводствах Польщі.

Враховуючи високу довіру польського суспільства власним інформаційним засобам, у нинішній ситуації із страйком польських фермерів, необхідно шукати і вживати відповідних кроків для зняття негативу з зазначеної проблеми у майбутньому. Тут могла би прислужитися оперативна підготовка відповідними українськими службами системи інформування зарубіжної, зокрема польської спільноти. Для польської аудиторії слід також запропонувати серію виступів українських високопосадовців, фахівців-аграріїв з інформуванням про співпрацю, роз'ясненням української позиції з низки суміжних питань тощо.

Відповідна залученість до розв'язання подібних кризових явищ має бути і з боку силових безпекових інституцій Польщі та України. Зокрема, доцільно звернути їхню увагу на інформаційну активність антиукраїнських сил як в Польщі, так і в інших країнах Європи. Широку інформацію про власників містять їхні сторінки у фейсбуці (наприклад, п. Меклера та інших). Польський фейсбук вже заблокував сторінку антиукраїнськи налаштованого п. Меклера, але інші інформаційні засоби відкриті.

Українська сторона, зокрема і дипломатичні представництва, мають спільно з польськими колегами розмішувати у мережах обох країн об'єктивну інформацію про стан справ і явищ стосовно подібних подій та їхніх організаторів. Не завадить ретельно і дохідливо пояснювати польській і українській аудиторіям, що за всіма гучними антиукраїнськими акціями в Польщі часто стоїть потужна російська системна інформаційна машина. Там, де не працюють польські і українські об'єктивні ЗМІ, з'являються російські вкидання фейкової інформації.

Авторські пошуки довели, що події на кордоні з Польщею організовані польськими бізнесменами, причетними до спільного бізнесу з Росією. І які, відповідно мають залежність від російського капіталу, перебувають під пильною увагою і постійним контролем російських силових структур. Спецслужби Росії ретельно виявляють слабкі сторони українсько-польських відносин і шкодять їх захисту та безпеці. Маючи чималі кошти, розробляють сценарії конкретних заходів і реалізують їх чужими, у даному випадку, польськими руками.

Отже, розглянувши конкретний перебіг подій зими – 2024 на українсько-польському кордоні, ми довели, як в результаті запізненого, неоперативного прийняття рішень легко зламати досягнуті роками позитиви міжнародної співпраці¹⁷. Особливо складна ситуація у врегулюванні подібних кризових проблем складається за умов:

- неоперативності реагування сторін на подію;
- нехтування заходів превентивної дипломатії;
- поспішного винесення проблем у широкий інформаційний простір;
- не врахування вироблених світовою практикою механізмів прийняття зовнішньополітичних рішень;
- ігнорування застосуванням напрацьованих засад дискурсу з наболілих питань системи взаєморозуміння.

Всі зазначені вище чинники і перестороги імперативно вимагають ретельної уваги та цілеспрямованої діяльності вітчизняної дипломатії загально та посольства і консульств України в Республіці Польща, яка є стратегічно важливим партнером нашої держави. Лише детальне опрацювання згаданих подій і нейтралізація у подальшому можливих безпекових викликів, небажаного протистояння створить підґрунття для плідної і довгострокової співпраці України і Республіки Польща.

¹⁷ Чекаленко Людмила Д. Професійна підготовка дипломатів, фахівців з міжнародних відносин: Навчально-методичне видання. Дипломатична академія України при МЗС України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ. «LAT&K». 2020. 76 с. ISBN 978-617-7061-91-8

Хочемо також зазначити, що ці вимоги та належні підходи мають відрізнити роботу не лише українських дипломатичних представництв у інших країнах перебування, а й відповідних органів державної влади на центральному та місцевому рівнях. Адже за нинішніх умов навіть незначні невизначеності чи упущення у взаєминах з іншими країнами спроможні обернутися значними ускладненнями чи проблемами. Стратегічно важливо, щоб вітчизняні державні установи та відомства своєчасно реагували на реакцію сусідів на ті чи ті проблеми і виклики, з якими за сучасної історичної доби стикаються вони та наша держава і суспільство.

АНОТАЦІЯ

Прийняття зовнішньополітичних рішень через реалізацію напрацьованих механізмів і вироблених в умовах російської війни проти України нових схем державного існування сприяють не тільки збереженню політичного й економічного потенціалу України, а й подальшому його нарощуванню. Реалізація продуманої, логічно обгрунтованої і виваженої політики уможливило розбудову мережі нових домовленостей на офіційному і неофіційному рівнях. Саме тих домовленостей двостороннього та багатостороннього вимірів, які спонукають вибудовувати відносини з великим колом зарубіжних країн, широка співпраця з якими до війни офіційно не розглядалася.

Особливим і доволі складним питанням у цій сфері є те, що відносини з зарубіжними державами не є сталими, постійно еволюціонують і концептуально змінюються під тиском світової і регіональної кон'юнктури. Тому до аналітичного процесу залучаються різноманітні дискурси з зовнішньополітичних і дипломатичних питань, які сприяють розв'язанню посталих проблем, про що йдеться у поданному матеріалі.

Необхідною складовою реалізації зовнішньої політики є розробка схем прийняття визначальних рішень для досягнення позитивного результату. До зазначеного додамо і вироблення відповідних сценаріїв щодо подальших дій, а також знаходження прийнятних відповідей на безпекові виклики. Все це разом узятє створює мережеву сітку зовнішньополітичного існування держави, через яку реалізуються її власні національні інтереси. Певна неготовність до прийняття відповідних і необхідних рішень учасників польсько-українського непорозуміння лютого 2024 року із-за страйку польських фермерів та їх неадекватних дій на українсько-польському державному кордоні, призвела до напруги у відносинах України з одним із надійних стратегічних партнерів – Республікою Польща.

Література

1. Habermas J. The Philosophical Discourse of Modernity. Twelve Lectures. Polity Press. 1985. 225 p. URL: https://old.tsu.ge/data/file_db/anthim/07.pdf
2. Sharr A., Unwin S. Heidegger's hut. Architectural Research Quarterly. 1 March 2001. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Heidegger%27s-hut-Sharr-Unwin/e4d6b2193ef648f953681e8fb9ea1baad1591f94>
3. Dahlgren P. The Internet, Public Spheres, and Political Communication: Dispersion and Deliberation. 21 Aug. 2006. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10584600590933160>
4. [Hume D.] Political discourses. By David Hume Esq. Edinburgh: printed by R. Fleming. 1752. URL: <http://ia600201.us.archive.org/28/items/humespolitical00humeoft/humespolitical00humeoft.pdf>
5. Фуко М. Порядок дискурса. Лекція. 2020. URL: <https://gtmarket.ru/library/articles/777>
6. Жовква І. І. Стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління*. 2013. Вип. 3. С. 113–120. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_17 ; його ж: Прийняття зовнішньополітичних рішень як наука. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 111(1). С. 37–42. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_111\(1\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_111(1)_7)
7. European Commission. The European Green Deal –European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en; Ультраправі та ультраліві виступають проти. Polska Agencja Prasowa SA. URL: <http://www.pap.pl/ua/ukrainian/news/ultrapravi-ta-ultralivi-vistupayut-proti-pereobrannya-fon-der-lyaen>
8. Україна прагне спільно вирішити ситуацію. 21.02.24. <https://forbes.ua/news/ukraina-pragne-spilno-virishiti-situatsiyu-zelenskiy-zaklikav-polskiy-uryad-ta-evrokomisiyu-do-peregovoriv-na-kordoni-21022024-19373>
9. Очільник української дипломатії Дмитро Кулеба: Польща та Україна будуть єдині в протистоянні російському імперіалізму. <https://tvn24.pl/TVN24-po-ukrainsku/oczilnyk-ukrajinskoji-dyplomatiiji-dmytro-kuleba-polszcza-ta-ukrajina-budut-jedyni-w-protystojanni-rosijs-st7256379>
10. Wielki protest rolników w Polsce. Będą blokować drogi. <https://www.money.pl/gospodarka/wielki-protest-rolnikow-w-polsce-beda-blokowac-drogi-6993180069341728a.html>

11. Протести фермерів у Європі: які причини та як це стосується України. 02 лютого, 2024. *Голос Америки*. URL: <https://www.holosameryky.com/a/eu-protest-fermeriv/7468454.html>

12. Prof. Gil: Niechęć do Polski jest zapisana w genach ...Do Rzeczy URL: <https://dorzeczy.pl> › opinie.

13. Оле Хут та Павло Жаров. Як польська прокремлівська партія блокує кордон. 12.11.2023. URL: <https://zmist.org/articles/yak-polska-prokremlivska-partiya-blokuie-kordon>

14. «Конфедерація» закликає польський Уряд до блокування абсурдної ідеї прийняття України до Європейського Союзу». No comments. URL: <https://zmist.org/articles/yak-polska-prokremlivska-partiya-blokuie-kordon>

15. Radio ZET. Polska Koordynator specszużb: Rosyjskie służby szykują nowy etap działań przeciwko Polsce. Radio ZET. Przyczyny protestu rolników. Strajk generalny rolników, którzy sprzeciwiają się forsowaniu unijnej polityki klimatycznej i zalewaniu. У статті використано матеріали Reuters. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/21/7143622/>

16. Dziennikarz i żydowski działacz społeczny o działaniu posła Brauna w Sejmie. raioszczecin.pl, 13 grudnia 2023. [dostęp 2023-12-13]. [zarchiwizowane z tego adresu]; ↑ Daniel Drob: Antysemitki skandal Brauna w Sejmie. MarianTurski.pl: Polski faszysta dostał się do polskiego parlamentu. gazeta.pl, 12 grudnia 2023. [dostęp 2023-12-13]. [zarchiwizowane z tego adresu]. ↑ Szokujące zachowanie Grzegorza Brauna. Ambasador Izraela: Wstyd. wydarzenia.interia.pl, 2023-12-12. [dostęp 2023-12-12]. (pol.). ↑ Marcel Wandas: Naczelny rabin Polski dla OKO.press: Ufam Hołowni, nie pozwolimy się zgasić. oko.press, 2023-12-12. [dostęp 2023-12-12]. (pol.). ↑ Marcel Wandas: Kard. Ryś reaguje na skandaliczne antysemitki działanie Grzegorza Brauna. ekai.pl, 2023-12-12. [dostęp 2023-12-12]. (pol.). ↑ Izrael reaguje na haniebną czyn posła Brauna. "Wstyd". fakt.pl, 2023-12-12. [dostęp 2023-12-12]. (pol.).

17. Чекаленко Людмила Д. Професійна підготовка дипломатів, фахівців з міжнародних відносин : навчально-методичне видання. Дипломатична академія України при МЗС України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ : «LAT&K». 2020. 76 с. ISBN 978-617-7061-91-8

Information about the authors:

Kudryachenko Andriy Ivanovich,

Doctor of Historical Sciences, Professor, Honored Science and
Technology Worker of Ukraine, Diplomat,

Director

State Institution «Institute of World History of the National Academy of
Sciences of Ukraine»

5, Leontovych Str., Kyiv, 03100, Ukraine

Chekalenko Liudmyla Dmytrivna,

Doctor of Political Sciences, Professor, Honored Science and
Technology Worker of Ukraine, Diplomat,

Senior Research Fellow

State Institution «Institute of World History of the National Academy of
Sciences of Ukraine»

5, Leontovych Str., Kyiv, 03100, Ukraine

Soloshenko Viktoriya Vitaliivna,

Candidate of Historical Sciences,

Deputy Director for Scientific Work,

State Institution «Institute of World History of the National Academy of
Sciences of Ukraine»

5, Leontovych Str., Kyiv, 03100, Ukraine